

Lagmotion LM 84/2018 rd

Antti Kaikkonen cent m.fl.

Lagmotion med förslag till lag om upphävande av 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om pension för riksdagsmän och till vissa lagar som har samband med den

Till riksdagen

MOTIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Motionens syfte är att slopa systemet med anpassningspension för riksdagsledamöter och överföra alla tidigare och nuvarande riksdagsledamöter till samma system för anpassningsbidrag som redan gäller för ledamöter som valts till riksdagen vid valet 2011 eller senare. Rätt till anpassningspension har enligt nuvarande lagstiftning ledamöter som har valts före 2011.

I motionen föreslås upphävande av 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i 2011 års lagändring (150/2011) där det sägs att på personer som har innehaft uppdraget som riksdagsledamot innan lagen trädde i kraft tillämpas 2 § 2 mom. och 11 § 4 mom. sådana de löd i den lag om pension för riksdagsmän som gällde innan lag 150/2011 trädde i kraft. Anpassningspensionerna upphör så snart lagen träder i kraft.

För att de personer som nu får anpassningspension ska kunna bereda sig på de förestående ändringarna, föreslås lagen få en övergångsbestämmelse där det sägs att de som nu får anpassningspension har rätt att få anpassningsbidrag under tre år från det att lagen träder i kraft. Övriga före detta riksdagsledamöter som har rätt till anpassningspension har rätt att få anpassningsbidrag två eller tre år beroende på hur länge uppdraget som ledamot har varat. Vid utbetalning av anpassningsbidrag beaktas utöver förvärvs- och företags-inkomster också kapitalinkomster. Med tanke på eventuella oskäliga situationer föreslås kansli Kommissionen få rätt att bevilja anpassningsbidrag enligt prövning för högst 12 månader om hälsorelaterade eller andra särskilda skäl föreligger.

Det nuvarande systemet för anpassningsbidrag föreslås bli ändrat så att beloppet av anpassningsbidrag för ledamöter som sitter första och andra perioden ligger närmare nivån för inkomstbundet utkomstskydd för arbetslösa och rätt till anpassningsbidrag uppstår efter ett år som ledamot. Lagen föreslås vidare bli ändrad så att det pensionsgrundande arvodet ska kunna räknas ut på basis av arvodena under de 15 första eller de 15 sista åren som riksdagsledamot. Samtidigt föreslås lagen få en bestämmelse enligt vilken perioden för anpassningsbidrag (1–3 år) ska utöka pensionen på motsvarande sätt som arbetslöshetsförmåner.

Lagmotion LM 84/2018 rd

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås ändringar genom vilka granskningsperioden för arbetsvillkor förlängs med den tid under vilken personen i fråga har skött uppdraget som riksdagsledamot eller minister.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 mars 2019.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

1. Hur systemet för anpassningspension uppkom

Möjligheten att få anpassningspension kom in i lagen om pension för riksdagsmän i början av 1983 på grundval av ett förslag i socialutskottets betänkande (SoUB 11/1982 rd). I betänkandet sågs att pensionen speciellt skulle gälla de riksdagsmän som varit riksdagsmän en längre tid, men som sedan riksdagsuppdraget upphört ännu inte uppnått den i lagen stadgade pensionsåldern. Om situationen till denna del skulle vara oförändrad skulle detta enligt socialutskottets betänkande fortfarande medföra ett behov av extra pensioner. Utskottet föreslog ett arrangemang enligt vilket den som varit riksdagsman i minst sju år och inte på nytt invalts i riksdagen skulle få en pension motsvarande hans riksdagsmannaår även om han ännu inte har uppnått pensionsåldern. Då det emellertid inte ansågs ändamålsenligt att en riksdagsman som i en relativt låg ålder avstår från riksdagsarbetet skulle börja få riksdagsmannapension utan begränsningar, föreslog utskottet ett sådant förfarande att pensionstagarens förvärvsinkomst skulle minska eller helt eliminera den pension som annars tillkommer honom. Såsom förvärvsinkomst skulle härvid betraktas vederbörandes skattepliktiga, genomsnittliga förtjänster per månad, vari sålunda också skulle ingå de skattepliktiga pensioner han får. Den del av pensionens och förvärvsinkomstens sammanlagda belopp som överskjuter riksdagsmannapensionens maximibelopp skulle avdras från pensionen vid utbetalningen. På detta sätt kunde man enligt utskottets åsikt på ett smidigt sätt tillförsäkra en riksdagsman, som inte på nytt invalts i riksdagen, ett skäligt utkomstskydd i de fall då den övriga förvärvsinkomsten inte förslår, och samtidigt kunde man förhindra att det uppkommer pensionsförmåner som är oskäligt fördelaktiga.

1.2 Bakgrunden till lagmotionen

Det allmänna pensionssystemet har ändrats betydligt sedan systemet med anpassningspension introducerades. Genom ändringarna har man försökt förlänga tiden i arbetslivet bland annat genom att höja pensionsåldern och slopa yrkesbaserad pensionsålder som är lägre än normalt. Ändringarna har också bidragit till att anpassa pensionssystemen till utmaningar förorsakade av längre livslängd och tryggnade av hållbarheten i de offentliga finanserna.

Systemet med anpassningspension för riksdagsledamöter har på sistone varit föremål för kritik. Särskilt problematiskt har det upplevts att beloppet på anpassningspensionen inte påverkas av kapitalinkomster och att pension kan beviljas också personer som är yrkesutövare eller företagare utan att lyfta lön för sitt arbete. Kritiken har också gällt att utbetalning av anpassningspension inte

Lagmotion LM 84/2018 rd

är kopplad till någon åldersgräns eller maximitid, utan den kan fås under många år innan åldern för ålderspension uppnås, om rätten till pensionen har uppstått redan vid relativt unga år.

För att lösa dessa problem och placera alla riksdagsledamöter i jämlik ställning föreslås i denna motion lagändringar genom vilka alla före detta ledamöter omfattas av samma system för anpassningsbidrag, som redan gäller för de ledamöter som har valts till riksdagen efter 2011.

1.3 Nuläget

Pensionsskyddet för riksdagsledamöter och medlemmar av statsrådet baserar sig på lagen om pension för riksdagsmän (329/1967), som trädde i kraft den 1 januari 1967. Lagen har sedan början av 1983 haft bestämmelser om rätt att sedan ledamotsuppdraget upphört under vissa förutsättningar få pension utan att ha nått åldern för ålderspension, det vill säga 65 år. Denna pensionsform kallas i allmänt språkbruk anpassningspension, så också i denna motion.

År 2011 ändrades lagens rubrik till lag om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter samtidigt som lagen ändrades så att försörjningen för de ledamöter som lämnar uppdraget före pensioneringsåldern tryggas genom anpassningsbidrag på viss tid. Lagändringen 2011 gällde ledamöter som vid riksdagsvalet 2011 eller senare har valts till uppdraget för första gången. Enligt lagens ikraftträdandebestämmelse gällde ombildningen av anpassningspension till anpassningsbidrag inte före detta riksdagsledamöter som redan hade anpassningspension och inte heller de som varit ledamöter eller medlemmar av statsrådet före den 1 mars 2011 och som ännu inte var pensionerade.

Anpassningspension kan betalas till den en före detta ledamot som varit ledamot i minst sju år och som varit ledamot eller medlem av statsrådet före den 1 mars 2011. Anpassningspensionen har ingen nedre åldersgräns, och dess varaktighet är inte begränsad. Anpassningspensionens belopp räknas på samma sätt som beloppet på ålderspension, men med avvikelse från ålderspensionen avdras från anpassningspension eventuella pensionsgrundande inkomster av arbets- och företagarverksamhet till den del de tillsammans med pensionen överstiger maximibeloppet för ledamotspensionen. Anpassningspensionen blir ålderspension vid 65 års ålder. Anpassningspension betalades i juli 2018 till sammanlagt 29 personer.

Efter 2011 har en ledamot som valts till riksdagen rätt till anpassningsbidrag vars varaktighet är ett år, om uppdraget som ledamot har varat sammanlagt minst tre men under sju år, två år om ledamotsuppdraget varat sammanlagt minst sju men under 15 år, och tre år om uppdraget har varat sammanlagt minst 15 år. En ledamot som när den ovan beskrivna perioden för anpassningsbidrag upphör har fyllt 59 kan fortsatt få anpassningsbidrag fram till ålderspension vid 65 års ålder.

I likhet med anpassningspensionen räknas också anpassningsbidragets belopp på samma grunder som ålderspension för riksdagsledamöter. Anpassningsbidrag kan fås för tre år som riksdagsledamot. Dess minimibelopp är detsamma som den pension som intjänas under sju år som riksdagsledamot. Anpassningsbidraget påverkas av förvärvsinkomster från arbete och företagarverksamhet plus kapitalinkomster.

Lagmotion LM 84/2018 rd

Lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter avviker betydligt från övriga arbetspensionslagar där pensionen intjänas under hela karriären på grundval av förtjänster under varje enskilt år. Enligt lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter beaktas vid beräkningen av pensionen av det pensionsgrundande arvudet de arvoden som tjänats under de senaste 15 åren. Medeltalet av dessa årsarvoden är det pensionsgrundande arvudet.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa sägs att arbetsvillkoret blir uppfyllt då en person under de närmast föregående 28 månaderna i minst 26 kalenderveckor har arbetat i anställnings- eller tjänsteförhållande (löntagares arbetsvillkor) eller arbetat minst 15 månader som företagare under de senaste 48 månaderna (företagares arbetsvillkor). Att verka som riksdagsledamot eller minister är inte arbete i anställnings- eller tjänsteförhållande och utökar således inte löntagarens arbetsvillkor, och på arvode från uppdraget betalas inte lagstadgade arbetslöshetsförsäkringspremier. Uppdraget är inte heller företagareverksamhet. Eftersom tiden som riksdagsledamot eller minister inte enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa förlänger granskningsperioden, kan en person åtminstone inte direkt enligt bestämmelserna om förlängning av granskningsperioden få arbetslöshetsförmån om han eller hon har skött uppdraget som riksdagsledamot eller minister så länge att det inte i granskningsperioden (för löntagare 28 månader, för företagare 48 månader) ingår en tillräcklig mängd arbete som uppfyller arbetsvillkoret. Bestämmelserna om förlängning av granskningsperioden i lagen om utkomstskydd för arbetslösa innehåller ändå en prövning marginal, så det är möjligt att granskningsperioden i tillämpningspraxis kan förlängas i praktiken. Det är inte känt om det finns rättspraxis för sådana situationer.

1. 4 Internationell jämförelse

SVERIGE

Sverige har två olika förmånssystem för personer vars uppdrag som ledamot i parlamentet har upphört: omställningsstöd och inkomstgaranti. Systemet med omställningsstöd gäller ledamöter som har valts till parlamentet vid 2014 års val eller senare De som har verkat i parlamentet tidigare och de som blivit omvalda vid 2014 års val omfattas av inkomstgarantin.

Omställningsstöd – det nya systemet

Sveriges riksdag har beslutat ersätta systemet med inkomstgaranti med ett ekonomiskt omställningsstöd vars syfte är att underlätta återgången till arbetslivet efter att ledamotsuppdraget har upphört. Nya ledamöter som blivit invalda vid 2014 års val eller senare kan få omställningsstöd efter att ledamotsuppdraget har upphört, om de har varit ledamöter utan avbrott under minst ett år. Omställningsstöd kan fås under högst två år enligt ledamotsuppdragets längd.

Omställningsstödet är 85 procent av ledamotsarvodet. Andra inkomster kan minska omställningsstödet.

Om en person har verkat i parlamentet i minst 8 år och under det år ledamotsuppdraget upphört fyllt 55 år, kan stödets utbetalningstid förlängas av särskilda skäl med högst ett år per gång. Beloppet av det förlängda stödet kan vara högst 45 procent av ledamotsarvodet. Arvodet för en le-

Lagmotion LM 84/2018 rd

damot år 2017 var 784 800 SEK per år. Omställningsstödet utökar pensionen. Men det berättigar inte till förvärvsinkomstavrdrag.

Inkomstgaranti – det gamla systemet

Inkomstgarantin gäller ledamöter som tidigare verkat i parlamentet och blivit invalda på nytt vid 2014 års val. Syftet med inkomstgaranti är att skapa en ekonomisk trygghet för en före detta riksdagsledamot i den omställningssituation som uppstår när hen lämnar riksdagen. Den är inte avsedd som en varaktig försörjning.

När en ledamot som inte har fyllt 65 år och som har varit ledamot utan avbrott i minst tre men under sex år lämnar riksdagen, har hen rätt till inkomstgaranti under ett års tid. Om hen har varit ledamot sammanlagt minst sex år, är det personens ålder som bestämmer betalningstiden för inkomstgarantin när ledamotsuppdraget upphör. En ledamot som har verkat i riksdagen i minst sex år och under den tiden fyllt 50 år har rätt till inkomstgaranti upp till 65 års ålder.

Första året betalas 80 procent av garantiunderlaget (= ledamotsarvode + extra arvoden som upplupit vid den tidpunkt då ledamotsuppdraget upphör). Från och med det andra året minskas inkomstgarantin på grundval av hur många år ledamoten har tjänstgjort vid riksdagen. Maximibeloppet är 66 procent av garantiunderlaget, och det kan betalas ut till ledamöter som har tjänstgjort i 12 år. Från och med det sjätte året används endast ledamotsarvode som beräkningsgrund för inkomstgarantin.

Inkomstgarantin minskar om en före detta ledamot har andra inkomster. Inkomstgarantin utökar pensionen under de fem första åren. Men det berättigar inte till förvärvsinkomstavrdrag.

Jämkning av omställningsstödet och inkomstgarantin

Omställningsstödet och inkomstgarantin kan också jämkas, det vill säga att förmånsbeloppet kan minskas eller dras in helt och hållet. Omställningsstödet och inkomstgarantin kan jämkas i följande situationer:

- En före detta ledamot förvärvsarbetar i väsentlig omfattning åt någon annan och tar inte ut skälig ersättning för detta arbete.
- En före detta ledamot redovisar inkomst av aktiv näringsverksamhet och denna har reducerats exempelvis på grund av avdrag för avsättning till periodiseringsfond eller eget pensionssparande.
- En före detta ledamot redovisar inkomst av passiv näringsverksamhet där det ingår arbetsinkomster.
- En före detta ledamot döms för allvarligt brott.
- En före detta ledamot har inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att övergå till förvärvsarbete.

Lagmotion LM 84/2018 rd

NORGE

Till de parlamentsledamöter som inte omväljs och som inte heller har möjlighet att finna förvärvsarbete eller få pension betalar norska parlamentet (Stortinget) följande förmåner:

Anpassningsbidrag

Parlamentsledamöter som inte fortsätter i sitt uppdrag efter valet kan ansöka om ett anpassningsbidrag motsvarande fast lön för ledamöter för 3 månader efter att valperioden upphört. För att anpassningsbidrag ska kunna beviljas måste sökanden ha lämnat en redogörelse över sina inkomster. Från bidraget avdras eventuella övriga inkomster som överstiger 5 000 kronor under perioden. Parlamentets presidium kan med samma begränsningar bevilja eventuellt anpassningsbidrag till ersättare som kallats till sessioner och som har närvarat regelbundet under en viss tid.

Förtidspension

Parlamentsledamöter som aktivt söker arbete eller skaffar en behövlig och adekvat utbildning kan ansöka om förtidspension för ett år efter att anpassningsbidraget har upphört. Från förtidspensionen avdras eventuella andra förvärvsinkomster. Förtidspensionens belopp är 66 procent av ledamöternas fasta lön som 2017 var 928 602 NOK per år.

DANMARK

Tidigare ledamöter i Danmarks parlament (Folketinget) kan få anpassningsbidrag och utbildningsbidrag.

Anpassningsbidrag

En ordinarie ledamot som lämnar parlamentet på grund av parlamentsval eller sjukdom får anpassningsbidrag som motsvarar grundlönen under 6–24 månader efter att han eller hon har lämnat uppdraget. Bidraget betalas ut beroende på hur länge vederbörande har varit ledamot (hälften av antalet hela månader då vederbörande senast utan avbrott har varit ledamot i Folketinget eller Europaparlamentet, dock högst 24 månader). Ledamöternas grundlön är för närvarande 650 049 DKK per månad. Från bidraget avdras eventuella löneinkomster, inkomster av självständigt yrkesutövande, olika ersättningar och arvoden och pensioner och pensionslika förmåner. Inkomster på högst 137 959 kronor avdras dock inte under de första 12 månaderna (oktober 2017). Närmare bestämmelser ingår i 109 § i vallagen (Lov om valg til Folketinget).

I undantagsfall, det vill säga om vederbörandes hälsa, ekonomi eller sociala situation kräver det, kan folketingets talman efter att ha förhandlat med vice talmännen fatta beslut om att utbetalning av anpassningsbidrag fortgår ytterligare 12 månader.

Utbildningsbidrag

En ordinarie ledamot som lämnar Folketinget i samband med val eller som lämnar Folketinget på grund av sjukdom kan få utbildningsbidrag. Utbildningsbidrag kan beviljas endast för den tid då

Lagmotion LM 84/2018 rd

ledamoten får anpassningsbidrag, och bara inom ramen för det intjänade beloppet. Det belopp som kan intjänas i utbildningsersättning per helt ledamotsår är 27 592 kronor, dock högst 137 959 kronor (oktober 2017). Summor som betalts för kompletterande utbildning med mera är inte beskattningsbar inkomst. Utbildningsbidrag kräver godkännande av Folketingets talman.

ISLAND

En ledamot i Islands parlament (Althingi) har rätt till tillfälligt anpassningsbidrag om hen har lämnat parlamentet, inte ställer upp på nytt i parlamentsvalet eller inte blivit omvald i ett parlamentsval.

Anpassningsbidraget motsvarar till storleken det månatliga grundarvodet för ledamöter. Det betalas för en tid på 3 månader. Den som har varit ledamot under två eller flera valperioder har rätt till anpassningsbidrag under 6 månader. Anpassningsbidraget till talmannen bestäms enligt talmannens arvode.

Det månatliga arvodet för ledamöter är 1 101 194 ISK per månad. Det månatliga arvodet för ledamöter är 1 826 273 ISK per månad.

Om en före detta ledamot tar ett nytt jobb innan perioden för anpassningsbidraget upphör, avslutas utbetalningen av anpassningsbidraget, om lönen för det nya jobbet är lika stor eller större än anpassningsbidraget. Om lönen för det nya jobbet är lägre än anpassningsbidraget, betalas skillnaden mellan anpassningsbidraget och lönen till bidragsperiodens slut. 2.

Lagmotionens syfte och de viktigaste förslagen

2. Indragning av anpassningspensioner och övergångsarrangemang

Motionens syfte är att få fler före detta riksdagsledamöter att söka sig tillbaka till arbetsmarknaden och gå in för likabehandling av ledamöterna genom att överföra alla ledamöter till det system för anpassningsbidrag, som redan gäller för ledamöter som för första gången valts till riksdagen vid valet 2011 eller senare. De ändringar som föreslås i lagmotionen ska utveckla systemet för ledamöternas anpassningstrygghet till att ligga närmare löntagarnas och företagarnas system för utkomstskydd för arbetslösa.

I lagmotionen föreslås det att systemet med anpassningspension för riksdagsledamöter slopas och alla tidigare och nuvarande riksdagsledamöter överförs till samma system för anpassningsbidrag som redan gäller för ledamöter som valts till riksdagen vid valet 2011 eller senare. Det föreslås att reformen sker genom upphävande av 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i 2011 års lagändring (150/2011) där det sägs att på personer som har innehaft uppdraget som riksdagsledamot innan lagen trädde i kraft tillämpas 2 § 2 mom. och 11 § 4 mom. sådana de löd i den lag om pension för riksdagsmän som gällde innan lag 150/2011 trädde i kraft.

Anpassningspensionerna ska upphöra när den föreslagna lagstiftningen träder i kraft den 1 mars 2019. För att de personer som nu får anpassningspension ska kunna bereda sig på de förestående ändringarna, föreslås lagen få en övergångsbestämmelse där det sägs att de före detta riksdagsle-

Lagmotion LM 84/2018 rd

damöter som nu får anpassningspension har rätt att få anpassningsbidrag under tre år från det att lagen träder i kraft. Bestämmelsens syfte är att ge de personer vars försörjning är baserad på anpassningspension tre år tid att anpassa sig till den nya situationen. Under den tiden kan de utbilda sig, uppdatera sin kompetens, söka arbete, etablera sig som företagare eller på något annat sätt se till sin egen och familjens försörjning. Eftersom behovet att förbereda sig på att anpassningspensionen upphör inte nödvändigtvis är mindre hos de som tidigare har varit ledamöter under en period som understiger 15 år, föreslås det i bestämmelsen att rätten till anpassningsbidrag ska fortgå i tre år för alla som får anpassningspension när lagen träder i kraft, oavsett ledamotskarriärens längd.

Övriga före detta riksdagsledamöter som har rätt till anpassningspension har rätt att få anpassningsbidrag två eller tre år beroende på hur länge uppdraget som ledamot har varat. Vid utbetalning av anpassningsbidrag beaktas utöver förvärvs- och företagsinkomster också kapitalinkomster.

Med tanke på eventuella oskäligen situationer föreslås kansli Kommissionen få rätt att bevilja anpassningsbidrag enligt prövning för högst 12 månader om hälsorelaterade eller andra särskilda skäl föreligger.

2.2 Utveckling av systemet med anpassningsbidrag

Systemet med anpassningsbidrag föreslås bli ändrat så att beloppet av anpassningsbidrag för ledamöter som sitter första och andra perioden ligger närmare nivån för inkomstbundet utkomstskydd för arbetslösa. Anpassningsbidraget bestäms enligt 2 § 3 mom. i lagen på samma grunder som ålderspension för riksdagsledamöter, dock så att bidragsbeloppet alltid är minst det belopp som intjänas under ett sjuårigt ledamotsuppdrag. Beloppet av den intjänade pensionen efter sju år som ledamot är klart lägre än den inkomstbundna arbetslöshetsdagpenning som skulle tjänas in med motsvarande förtjänstnivå. För att anpassningsbidraget för de som suttit en eller två perioder som riksdagsledamot ska vara närmare den inkomstbundna arbetslöshetsdagpenningen, föreslås lagen bli ändrad så att anpassningsbidragets belopp alltid är minst det belopp som intjänas i pension under ett nioårigt ledamotsuppdrag.

Dessutom föreslås lagen bli ändrad så att rätt till anpassningsbidrag ska uppstå efter ett år som riksdagsledamot. För närvarande uppstår rätten på grundval av tre år som riksdagsledamot. Syftet med denna ändring är att den trygghet som anpassningsbidraget ger bättre än nu ska motsvara den trygghet som den inkomstbundna arbetslöshetsdagpenning ger. En löntagare har rätt till arbetslöshetsdagpenning om hen under de 28 föregående månaderna (löntagarens granskningsperiod) under minst 26 veckor (cirka 6 månader) har haft ett jobb som uppfyller arbetsvillkoret. För att få inkomstbundet utkomstskydd för arbetslösa ska personen dessutom under den tiden ha varit försäkrad vid en arbetslöshetskassa.

2.3 Bättre social trygghet för riksdagsledamöterna

Utöver ändringarna av bestämningsgrunderna för anpassningsbidraget föreslås det i lagmotionen också vissa ändringar för att förbättra riksdagsledamöternas sociala trygghet. Det föreslås ändringar i sättet att räkna ut ledamöternas pension vars syfte är att undanröja hinder för förlängning

Lagmotion LM 84/2018 rd

av tiden i arbetslivet och få det pensionsgrundande arvodet att bättre motsvara den genomsnittliga förtjänstnivån under ledamotskarriären. Bestämmelsen om beräkning av det pensionsgrundande arvodet föreslås bli preciserad så att arvodena under de 15 sista åren som ledamot beaktas.

Ändringen innebär att beräkningen också kan om-fatta ledamotsår för mer än 15 år sedan, om det har förekommit avbrott i ledamotskarriären. Vid uträkningen av medeltalet hoppar man i fortsättningen över de år då personen i fråga inte har varit ledamot. Vid uträkningen av medeltalet hoppar man i fortsättningen över de år då personen i fråga inte har varit ledamot. Syftet med ändringen är att det i beräkningen av medelvärdet för de pensionsgrundande årsarvodena ingår så många ledamotsår som möjligt, för att det pensionsgrundande arvodet bättre än nu ska motsvara förtjänstnivån under hela ledamotskarriären.

Eftersom det vid beräkningen av det pensionsgrundande arvodet är möjligt att beakta endast arvodena under de senaste 15 åren, kan det ur kalkylen falla bort år då ledamoten exempelvis har varit minister, om ministeråren har infallit för mer än 15 år sedan. Pensionen för en långvarig ledamot kan således bli klart lägre än den hade varit om ledamoten hade avslutat sin ledamotskarriär när de ministerår som inkluderade högre inkomster fortfarande ingick i pensionsberäkningen.

I bestämmelserna om uträkning av det pensionsgrundande arvodet föreslås ytterligare möjligheten att på den pensionssökandes begäran göra en jämförande kalkyl där de första 15 första ledamotsåren beaktas. Om det pensionsgrundande arvodet beräknat enligt förtjänsterna under de 15 sista ledamotsåren är lägre än beräknat enligt de 15 första åren, bestäms pensionen på grundval av förtjänsterna under de 15 första åren i ledamotsuppdraget. Förhoppningen är att den föreslagna ändringen ska öka benägenheten hos erfarna och välmeriterade ledamöter att fortsätta sin ledamotskarriär också efter år som minister eller medlem av presidiet.

En motsvarande bestämmelse om möjligheten att ha de 15 första åren som beräkningsgrund finns i den landskapslag för Åland som föreskriver om pensionsskydd för medlemmar i lagtinget och landskapsstyrelsen (67/2015). Den fogades till lagen den 10 september 2015, det vill säga något mer än en månad före Ålands lagtingsval den 18 oktober 2015. Beredningen inleddes när det visade sig att utan lagändringen skulle personer som haft en lång karriär vid lagtinget eller landskapsstyrelsen ha fått lägre pension om de hade fortsatt vid lagtinget eller landskapsstyrelsen efter valet.

Samtidigt föreslås lagen få en bestämmelse enligt vilken perioden för anpassningsbidrag (1–3 år) ska utöka pensionen på motsvarande sätt som arbetslöshetsförmåner.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås ändringar vars syfte är att en person som så önskar kan behålla sin rätt till inkomstbunden arbetslöshetsförmån under en kort tid som ledamot eller minister. Lagen förslås bli kompletterad med bestämmelser enligt vilka tiden som riksdagsledamot eller minister förlänger den granskningsperiod under vilken arbetsvillkoret ska uppfyllas. Syftet är att skapa tydliga bestämmelser på vars grund den som har valts till riksdagsledamot kan behålla sin rätt till inkomstbundet utkomstskydd för arbetslösa eller dagpenning och efter att perioden som ledamot upphört välja mellan att ansöka om anpassningsbidrag eller inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning eller grunddagpenning. Eftersom avsikten inte är att vederbörande ska kunna få både anpassningsbidrag och arbetslöshetsförmån, föreslås lagen om utkomstskydd för

Lagmotion LM 84/2018 rd

arbetslösa också bli kompletterad med en bestämmelse enligt vilken den som får anpassningsbidrag inte kan få arbetslöshetsförmån.

3. Förslagets konsekvenser

Att anpassningspensionerna dras in och ersätts med tidsbundet anpassningsbidrag beräknas få fler före detta riksdagsledamöter att söka sig till arbetsmarknaden. Det kan således bidra till längre karriärer. Å andra sidan kan indragningen av systemet med anpassningspension förorsaka problem med försörjningen för tidigare ledamöter som inte lyckas bli sysselsatta.

I juli 2018 betalades anpassningspension till 22 kvinnor och 7 män. De omedelbara konsekvenserna av att anpassningspensionerna dras in kan således antas drabba fler kvinnor än män. Huruvida indragningen av systemet med anpassningspension på längre sikt medför mer försörjningsproblem för kvinnor eller för män kan inte förutses.

Hanteringen av riksdagsledamöternas ansökningar om pension och anpassningsbidrag sköts av Keva. Övergången från två förmånsslag (anpassningspension och anpassningsbidrag) till ett förmånsslag (anpassningsbidrag) underlättar hanteringen av ärenden i Keva. Å andra sidan medför den ökade kontrollen av kapitalinkomster också ett visst mått av extra arbete. Extra arbete kan orsakas också av den föreslagna ändringen i sättet att räkna ut pensionerna, enligt vilket det pensionsgrundande arvodet också kan räknas ut på grundval av arvoden under de 15 första åren som ledamot.

Indragningen av anpassningspensionen beräknas i någon mån sänka statens pensionsutgifter efter att övergångstiden på 2–3 år har förflutit. Å andra sidan kan statens utgifter i någon utsträckning öka på grund av de ändringar i systemet med anpassningsbidrag, genom vilka beloppet på anpassningsbidrag höjs för ledamöter som suttit en eller två perioder och rätten till anpassningsbidrag ändras till att börja från ett år som ledamot i stället för tre år som nu. Också ändringarna i fråga om sättet att räkna ut det pensionsgrundande arvodet kan höja statens utgifter något. Allt som allt bedöms ändringarna i lagmotionen sammantaget minska statens utgifter en aning.

Att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att tiden som riksdagsledamot eller minister förlänger granskningsperioden för uppfyllandet av arbetsvillkoret kan förbättra ställningen särskilt för de tidigare ledamöter, vars inkomstbundna arbetslöshetsdagpenning beräknad enligt förtjänster före ledamotsperioden skulle vara högre än det anpassningsbidrag som beviljas dem. Villkoret för att få inkomstbunden arbetslöshetsdagpenning är att vederbörande upprätthåller sitt medlemskap i arbetslöshetskassan under tiden som riksdagsledamot, vilket medför kostnader. Avsikten är att vederbörande själv ska avgöra om han eller hon ansöker om arbetslöshetsdagpenning eller anpassningsbidrag. Båda förmånerna kan man inte få; att få anpassningsbidrag är ett hinder för att få arbetslöshetsförmån.

Lagmotion LM 84/2018 rd

DETALJMOTIVERING

1. Lag om upphävande av 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om pension för riksdagsmän

1 §. I lagmotionen föreslås det att systemet med anpassningspension för riksdagsledamöter slopas och alla tidigare och nuvarande riksdagsledamöter överförs till samma system för anpassningsbidrag som redan gäller för ledamöter som valts till riksdagen vid valet 2011 eller senare. Det föreslås att reformen sker genom upphävande av 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i 2011 års lagändring (150/2011) där det sägs att på personer som har innehaft uppdraget som riksdagsledamot innan lagen trädde i kraft tillämpas 2 § 2 mom. och 11 § 4 mom. sådana de löd i den lag om pension för riksdagsmän som gällde innan lag 150/2011 trädde i kraft. När lagen om upphävande träder i kraft upphör alla beviljade anpassningspensioner och nya anpassningspensioner kan inte längre beviljas.

2 §. Lagen avses träda i kraft den 1 mars 2019

Som 2 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen föreslås en bestämmelse enligt vilken de anpassningspensioner som beviljats upphör när denna lag om upphävande träder i kraft. Det innebär att alla anpassningspensioner som är under utbetalning eller avbrutna upphör den 1 mars 2019.

Som 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen föreslås en övergångsbestämmelse som gäller upphörandet av systemet med anpassningspension. I bestämmelsen föreskrivs att de riksdagsledamöter som när denna lag träder i kraft får anpassningspension har rätt att få anpassningsbidrag enligt lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter under tre år från det denna lag träder i kraft. Alla som det betalas anpassningspension till när lagen träder i kraft har således rätt att få anpassningsbidrag under tre år oavsett längden på ledamotskarriären.

Som 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen föreslås en övergångsbestämmelse som har samband med att systemet för anpassningspension upphör. I den bestämmelsen sägs att de pensionstagare vars anpassningspension är avbruten har rätt att från det denna lag träder i kraft få anpassningsbidrag under en tid som bestäms i 2 § 2 mom. i lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter .

I de situationer som avses i 3 och 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen har personen i fråga tidigare fått ett beslut om beviljande av anpassningspension, och därför ska Keva utan ny ansökan tillstålla honom eller henne ett beslut om beviljat anpassningsbidrag enligt 3 och 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen. I de situationer som avses i 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen, där anpassningspensionen när lagen träder i kraft är avbruten, avbryter Keva automatiskt också utbetalningen av beviljat anpassningsbidrag, om pensionstagaren inte meddelar annat. Tiden för betalning av anpassningsbidrag löper också under avbrottet så som det föreskrivs i lagen om ändring av lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter , som ingår i denna lagmotion.

Övergångsbestämmelsen i 5 mom. i ikraftträdandebestämmelsen gäller de ledamöter som när denna lag trädde i kraft hade rätt till anpassningspension i enlighet med den bestämmelse som

Lagmotion LM 84/2018 rd

upphävs genom denna lag, men som aldrig har ansökt om anpassningspension. I övergångsbestämmelsen sägs att dessa före detta riksdagsledamöter har rätt att få anpassningsbidrag under 2 eller 3 år beroende på längden på deras ledamotskarriär så som det föreskrivs i 2 § 2 mom. 2 och 3 punkten i lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter. Rätten till anpassningspension har uppkommit först efter en tid av sju år som riksdagsledamot, och 2 § 2 mom. 1 punkten, som gäller ledamöter som suttit bara en period, blir därför inte tillämplig i sammanhanget. Eftersom de personer som avses i denna bestämmelse inte har fått något beslut om anpassningspension, ska de ansöka om anpassningsbidrag inom sex månader från det lagen trätt i kraft. Rätten till anpassningsbidrag går förlorad om anpassningsbidraget inte söks inom tidsfristen på 6 månader.

Som 6 mom. i ikraftträdandebestämmelsen föreslås en förtydligande övergångsbestämmelse där det konstateras att en person som på grundval av de ovan nämnda övergångsbestämmelserna får anpassningsbidrag enligt lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter har rätt att få anpassningsbidrag till 65 års ålder, om han eller hon när anpassningsbidraget upphör har fyllt 59 år.

Dessutom föreslås i ikraftträdandebestämmelsen en förtydligande bestämmelse där det konstateras att på de som med stöd av denna lag får anpassningsbidrag och på det anpassningsbidrag de får också till övriga delar tillämpas vad som föreskrivs om anpassningsbidrag i lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter. Avsikten är att på det anpassningsbidrag som betalas enligt övergångsbestämmelserna i denna lag tillämpas samma bestämmelser exempelvis i fråga om kapitalinkomster och att utbetalningstiden för anpassningsbidraget löper också under avbrott, på samma sätt som på andra anpassningsbidrag. Också anpassningsbidragets minimibelopp ska motsvara den pension som intjänas under nio år som ledamot. Men det pensionsgrundande arvodet räknas ändå inte ut på nytt. På motsvarande sätt ska också de som fått anpassningsbidrag på grundval av övergångsbestämmelserna ha möjlighet att av hälsorelaterade eller andra särskilda skäl hos kansli Kommissionen ansöka om extra anpassningsbidrag enligt 19 § 3 mom.

2. Lag om ändring av lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter

2 §. Paragrafens 2 mom. 1 punkten föreslås bli ändrad så att anpassningsbidrag kan betalas ut om ledamotsuppdraget har varat minst ett år. För närvarande kan anpassningsbidrag fås på basis av tre år som ledamot.

Paragrafens 3 mom. föreslås bli ändrad så att anpassningsbidragets belopp alltid är minst det belopp som intjänas under nio år som ledamot. Enligt den nuvarande bestämmelsen är minimibeloppet det belopp som intjänas under sju år som ledamot.

4 §. Omnämningarna om arbetslöshetspension föreslås bli strukna i paragrafens 2 och 3 mom. som obehövliga. Lagens 3 a § om att bevilja arbetslöshetspension upphävdes i samband med de ändringar som trädde i kraft 2005 (832/2004).

5 §. Paragrafens 1 mom. föreslås bli preciserat så att det pensionsgrundande arvodet räknas ut månadsvis på grundval av arvoden för ledamotsuppdraget under högst de 15 senaste fulla kalenderåren som ledamot. Ändringen innebär att uträkningen också kan omfatta ledamotsår för mer

Lagmotion LM 84/2018 rd

än 15 år sedan, om det har förekommit avbrott i ledamotskarriären. Vid uträkningen av medeltalet hoppar man i fortsättningen över de år då personen i fråga inte har varit ledamot. Det pensionsgrundande arvodet kan således räknas ut enligt flera ledamotsår än nu, vilket kan vara till hjälp då man försöker få det pensionsgrundande arvodet att bättre än nu motsvara den genomsnittliga förtjänstnivån under ledamotskarriären. Beroende på karriärgången kan förtjänsterna under tilläggsåren antingen höja eller sänka medelvärdet, eller också påverkas det inte alls.

Paragrafens 2 mom. föreslås bli kompletterad med en bestämmelse enligt vilken det pensionsgrundande arvodet kan räknas ut enligt arvodena under de 15 första fulla kalenderåren som riksdagsledamot, om det pensionsgrundande arvodet skulle vara lägre uträknat enligt arvodena under de 15 sista åren som riksdagsledamot. Också då man räknar ut medeltalet för arvodena under de 15 första åren som ledamot kan man hoppa över de år då vederbörande inte har varit ledamot. Det pensionsgrundande arvodet räknas ut enligt arvodena under de 15 första fulla kalenderåren som ledamot endast på den pensionssökandes ansökan.

I ikraftträdandebestämmelsen i lagändringen som trädde i kraft i början av 2005 (832/2004) föreskrevs att den nya bestämmelsen enligt 5 § om uträkning av årsarvode tillämpas på arvoden som erhållits 2001 och därefter. Också i fortsättningen, när det pensionsgrundande arvodet räknas ut enligt 5 § 1 mom. på grundval av arvodena under de 15 sista kalenderåren som ledamot, inkluderas i kalkylen endast arvoden som erhållits 2001 eller senare.

När det pensionsgrundande arvodet räknas ut enligt 5 § 2 mom. på grundval av arvodena under de 15 första kalenderåren som ledamot, är det viktigt att i kalkylen få med också arvodesuppgifter för åren före 2001. Eftersom pensionsregistret bara innehåller uppgifter om arvoden från 2001 och senare, räknas ledamots- och ministerarvoden för 2000 och tidigare med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 5 § 1 mom. sådana de löd före ändringarna genom lag 832/2004. Det innebär att grunden för pension är månadsarvode till ledamoten eller ministern sådant det är vid pensions-fallet.

6 §. Paragrafen föreslås bli kompletterad med ett nytt 3 mom. enligt vilket ett anpassningsbidrag som betalats enligt lagens 2 § 2 mom. berättigar till pension så att när pensionen räknas ut beaktas 75 procent av det arvode som ligger till grund för bidraget. Intjäningsprocenten för pensionen är 1,5 procent per kalenderår. Procenttalen motsvarar de som föreskrivs i arbetspensionslagarna i fråga om arbetslöshetsförmåner.

Om det på grund av förvärvs- eller kapitalinkomster har betalats ett lägre anpassningsbidrag än beviljat, beaktas vid uträkning av pensionen den andel av det arvode som ligger till grund för anpassningsbidraget som motsvarar den andel av anpassningsbidraget som betalats ut till ledamoten av det fulla anpassningsbidrag som ledamoten beviljats. Om det på grund av avdrag för förvärvs- eller kapitalinkomster har betalats ut exempelvis hälften av anpassningsbidraget, beaktas också vid uträkning av intjänad pension endast hälften av det arvode som ligger till grund för anpassningsbidraget, och av det beaktas 75 procent som grund för pension. Bestämmelsen motsvarar praxis enligt arbetspensionslagarna, som går ut på att när man räknar ut intjänad pension av inkomstrelaterad dagpenning som betalats jämkad eller minskad, beaktas förmånsförtjänsten i samma förhållande som den betalade förmånens förhållande till full förmån.

Lagmotion LM 84/2018 rd

Pension intjänas enligt förslaget på grundval av anpassningsbidrag som utbetalts enligt 2 § 2 mom. Pension kan således på grundval av anpassningsbidraget intjänas för högst tre år. Den pensionsdel som intjänats under anpassningsbidragsperioden är en del av ledamotspensionen och den utökar pensionen inom ramen för ledamotspensionens maximibelopp.

7 §. Paragrafen föreslås bli kompletterad med nya 2 och 3 mom. där det föreskrivs närmare om att ansöka om och betala ut anpassningsbidrag. Enligt det nya 2 mom. ska ansökan om anpassningsbidrag göras inom 6 månader räknat från slutet på den månad under vilken uppdraget som ledamot har upphört. Bestämmelsen innebär att en person som inte har ansökt om anpassningsbidrag inom tidsfristen på 6 månader inte har rätt till anpassningspension. Bestämmelsen ersätter ansökningstiden på tre år som hittills har iakttagits av Keva som ansvarar för beviljandet av bidraget. Eftersom det handlar om en omständighet som kan inverka på den sökandes rättigheter, är det befogat att bestämmelserna tas in i lag.

I det nya 3 mom. sägs att den tid under vilken utbetalningen av anpassningsbidraget är avbruten inkluderas i den tid för vilken anpassningsbidrag enligt 2 § 2 mm. betalas. Den som får anpassningsbidrag kan avbryta utbetalningen av anpassningsbidraget exempelvis vid övergång till förvärvsarbete genom att anmäla detta till Keva. På samma sätt kan han eller hon efter att förvärvsarbetet upphört återfå anpassningsbidraget genom att meddela Keva att avbrottet upphört. Men utbetalningstiden för anpassningsbidraget löper också under avbrottet och efter avbrottet betalas anpassningsbidraget ut endast för den tid som återstår av tiden för utbetalning av anpassningsbidraget.

19 §. Som nytt 3 mom. i paragrafen föreslås en bestämmelse enligt vilken kansli Kommissionen på begäran kan bevilja den som varit riksdagsledamot anpassningsbidrag för högst 12 månader om det finns hälsorelaterade, ekonomiska, sociala eller andra särskilda skäl. Anpassningsbidrag enligt prövning kan sökas också av de före detta ledamöter vars anpassningspension upphör i samband med denna reform. Det skulle vid behov kunna lindra oskäligen situationer som indragningen av anpassningspensionen kan förorsaka. Med stöd av bestämmelsen kan kansli Kommissionen enligt prövning exempelvis förlänga utbetalningstiden för anpassningsbidraget med högst 12 månader, om det finns särskilda skäl. Bestämmelsen kan enligt kansli Kommissionens prövning användas bland annat i en situation där en tidigare ledamot exempelvis på grund av ålder eller till den politiska karriären hänförliga orsaker har övermäktiga svårigheter att få jobb på den privata arbetsmarknaden och inte kan skaffa en skälig försörjning för sig och sin familj på annat sätt. Det behovsprövade anpassningsbidraget kan också beviljas när en före detta ledamot är i färd med att genomföra en utbildning som är nödvändig för att komma ut på arbetsmarknaden och hen inte har andra möjligheter att skaffa en skälig försörjning för sig och sin familj.

Ikraftträdandebestämmelsen. Lagen avses träda i kraft den 1 mars 2019.

Som 2 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen föreslås en övergångsbestämmelse enligt vilken 5 § tillämpas vid beviljande av pensioner på grundval av pensionsfall som inträffar efter att denna lag har trätt i kraft.

Lagmotion LM 84/2018 rd

Också i fortsättningen, när det pensionsgrundande arvodet räknas ut enligt 5 § 1 mom. på grundval av arvoden under de 15 sista kalenderåren som ledamot, inkluderas i kalkylen endast arvodet som erhållits 2001 eller senare.

På den pensionsökandes ansökan kan det pensionsgrundande arvodet räknas ut enligt lagens 5 § 2 mom. på grundval av arvoden under de 15 första kalenderåren som ledamot, och vid behov kan också arvodet som erhållits före 2001 vägas in. När det pensionsgrundande arvodet i fråga om arvoden före 2001 räknas ut, iaktas i tillämpliga delar bestämmelserna i 5 § 1 mom. sådana de löd i lag 1531/1993. Det innebär att grunden för pension är månadsarvodet till ledamoten eller ministern sådant det är vid pensionsfallet. Också i fråga om ministerarvoden före 2001 iaktas i tillämpliga delar motsvarande bestämmelser i lag 1531/1993 i fråga om ledamotsarvoden. När det görs en jämförelsekalkyl enligt lagens 5 § 2 mom. och vid uträkning av det pensionsgrundande arvodet används således för arvoden 2001 och senare uppgifter i pensionsregistret och för åren före 2001 det kalkylerade arvode som användes före lagändringarna av 2004 trädde i kraft. När det pensionsgrundande arvodet räknas ut enligt de 15 första ledamotsåren, kan kalkylen således inkludera både år för vilka arvoden fås ur pensionsregistret och år före 2001 för vilka kalkylerade arvoden används. Årsarvodet för varje kalenderår fås genom att dra av ett belopp som motsvarar det aktuella årets procentsats för pensionsavgifter. Det pensionsgrundande arvodet fås genom att räkna medelvärdet för årsarvoden under de 15 första ledamotsåren och dividera det med 12 månader.

3. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

3 kap. 3 kap. Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

4 §. Hindrande sociala förmåner I paragrafen föreskrivs om sociala förmåner som hindrar mottagande av arbetslöshetsförmåner. I 5 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås nedan ändringar vars syfte är att en person som så önskar kan behålla rätten att få inkomstrelaterad dagpenning eller grunddagpenning efter tiden som ledamot eller minister på grundval av tidigare förvärvsarbete eller företagsverksamhet och efter att perioden som ledamot upphört välja mellan att ansöka om anpassningsbidrag eller arbetslöshetsförmån. För att anpassningsbidrag och arbetslöshetsförmån inte ska kunna fås samtidigt, föreslås förteckningen i paragrafens 2 mom. bli kompletterad med en ny 7 punkt där det sägs att en arbets-sökande som får anpassningsbidrag enligt lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter inte är berättigad till arbetslöshetsförmåner. Avsikten är att vederbörande själv ska avgöra om han eller hon ansöker om arbetslöshetsdagpenning eller anpassningsbidrag. Enbart rätt att ansöka om och få anpassningsbidrag ska inte inverka på rätten att få arbetslöshetsförmån.

5 kap. Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning

3 §. Löntagares arbetsvillkor I paragrafen föreskrivs om arbete som motsvarar arbetsvillkoret och om perioder som är så kallade godtagbara orsaker för att vara borta från arbetsmarknaden och som förlänger granskningsperioden för löntagarens arbetsvillkor. Uppdraget som riksdagsledamot eller minister motsvarar inte kravet på löntagarens arbetsvillkor. En löntagares arbetsvillkor uppfylls då hen under de närmast föregående 28 månaderna omedelbart före arbetslöshet i minst 26 kalenderveckor har varit i arbete som görs i arbets- eller tjänsteförhållande, som omfattas av en

Lagmotion LM 84/2018 rd

försäkring, vars arbetstid är minst 18 timmar i veckan och för vilket det betalas lön enligt kollektivavtal.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om hur granskningsperioden på 28 månader för arbetsvillkoret ska förlängas om en person har varit på arbetsmarknaden men arbetet i fråga inte inkluderas i löntagarens arbetsvillkor. Sådana situationer är arbete vid sidan av partiell sjukdagpenning och av lönesubventionerat arbete den del som inte kan räknas till arbetsvillkoret. Paragrafens 3 mom. föreslås bli kompletterat med en bestämmelse enligt vilken granskningsperioden för arbetsvillkoret kan förlängas också med tid som ledamot och minister.

Granskningsperioden kan enligt paragrafens 4 mom. förlängas med högst sju år.

7 §. Företagares arbetsvillkor I paragrafen föreskrivs om arbete som motsvarar företagares arbetsvillkor och godtagbara orsaker som förlänger granskningsperioden för arbetsvillkoret. Uppdraget som riksdagsledamot eller minister motsvarar inte kravet på löntagarens arbetsvillkor. En företagares arbetsvillkor blir uppfyllt då hen under de närmast föregående 48 månaderna (granskningsperiod) har arbetat minst 15 månader som företagare på det sätt som räknas till arbetsvillkoret. Till företagarens arbetsvillkor räknas månader under vilka vederbörandes arbetsinkomst enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare eller lagen om pension för arbetstagare sammanlagt har varit minst 1 000 euro i månaden (på 2013 års nivå).

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om i vilka situationer granskningsperioden för arbetsvillkoret kan förlängas på grundval av arbete som inte motsvarar arbetsvillkoret. Paragrafens 3 mom. föreslås bli kompletterat med en bestämmelse enligt vilken granskningsperioden för arbetsvillkoret kan förlängas också med tid som ledamot och minister.

Granskningsperioden kan enligt paragrafens 4 mom. förlängas med högst sju år.

Ikraftträdandebestämmelsen. Ändringen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa avses träda i kraft den 1 mars 2019. Ändringarna har inga retroaktiva verkningar. Ändringarna i fråga om förlängning av granskningsperioden för arbetsvillkoret i 5 kap. 3 och 7 § avser skötsel av uppdrag som ledamot eller minister efter att lagen trätt i kraft.

Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I motionen föreslås att systemet med anpassningspension för riksdagsledamöter ska avskaffas så att alla tidigare och nuvarande ledamöter ska omfattas av det system med anpassningsbidrag, som infördes 2011.

Det finns skäl att granska den föreslagna regleringen med avseende på bestämmelserna om trygkad grundläggande försörjning och egendomsskydd i grundlagen.

Skydd för grundläggande försörjning

Lagmotion LM 84/2018 rd

Bestämmelser om rätt till social trygghet finns i grundlagens 19 §. Genom lag garanteras enligt dess 2 mom. var och en rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet och under ålderdomen liksom även i vissa andra sociala risksituationer som nämns i bestämmelsen.

Systemen för att trygga en grundläggande försörjning regleras således i lag. Bestämmelsen i 19 § 2 mom. i grundlagen ålägger lagstiftaren skyldighet att garantera var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det allmänna genom lag är skyldig att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa i momentet uppräknade sociala risksituationer, men också med respektive lagbestämmelser om bidragskriterier, behovsprövning och procedurer (RP 309/1993 rd, s. 74).

Anpassningspensionen för riksdagsledamöter är en särpräglad förmån som föreskrivits endast för tidigare riksdagsledamöter. Den har drag av dels tryggad ålderdom, dels utkomstskydd för arbetslösa, men den kan inte karakteriseras som skydd för grundläggande försörjning med uttryckligt avseende på de situationer som nämns i grundlagen.

Anpassningspensionen har ursprungligen varit avsedd att ge trygghet för en speciell typ av social risksituation. I betänkandet sägs att pensionen speciellt skulle gälla de riksdagsmän som varit riksdagsmän en längre tid, men som sedan riksdagsuppdraget upphört ännu inte uppnått den i lagen stadgade pensionsåldern. Pensionstagarens andra förvärvsinkomster minskar eller eliminerar helt den pension som annars tillkommer hen, eftersom det inte när lagen stiftades ansågs lämpligt att en riksdagsledamot som i en relativt låg ålder avstår från riksdagsarbetet skulle börja få ledamotspension utan begränsningar. En sådan reglering av anpassningspensionen kunde enligt det dåvarande socialutskottet på ett smidigt sätt tillförsäkra en riksdagsman, som inte på nytt invalts i riksdagen, ett skäligt utkomstskydd i de fall då den övriga förvärvsinkomsten inte förslår, och å andra sidan förhindra att det för en riksdagsmans vidkommande uppkommer pensionsförmåner som är oskäligt fördelaktiga (SoUB 11/1982 rd).

Anpassningspensionen har inte instiftats för att trygga ålderdomen även om förmånen har varit avsedd särskilt för ledamöter som är nära pensionsåldern och har tjänstgjort som ledamöter under en relativt lång tid. Rätt till anpassningspension har – med avvikelse från ålderspension – oavsett ålder varje före detta riksdagsledamot som har verkat som riksdagsledamot eller medlem av statsrådet i minst sju år. För ålderspension för riksdagsledamöter gäller separata bestämmelser. En ledamot har rätt till ålderspension vid fyllda 65 år och under förutsättning att uppdraget som ledamot har upphört.

Anpassningspensionen har inte heller åtminstone uttryckligen instiftats som skydd mot arbetslöshet, trots att regleringen i ett historiskt perspektiv tyder på avsikten att tillförsäkra ledamöter försörjning under en eventuell tid av arbetslöshet efter att uppdraget som ledamot har upphört. Anpassningspensionen har sedermera i den motionen som ledde till ombildning av pensionen till anpassningsbidrag karakteriserats som ett slags arbetslöshetsförmån som enligt motionen ursprungligen var avsedd att stödja anpassning till arbetslivet efter en relativt lång karriär som ledamot (LM 115/2010 rd). Men rätt till anpassningspension – med avvikelse från utkomstskydd för arbetslösa i allmänhet – föreligger också i det fallet att en person efter att ledamotsuppdraget upphört har blivit sysselsatt på heltid. Vid uträkning av beloppet av anpassningspensionen inverkar eventuella inkomster av arbets- och företagsverksamhet minskande på pensionen. Dessutom kan

Lagmotion LM 84/2018 rd

anpassningspension betalas – trots att förmånstagaren eventuellt har blivit sysselsatt – tills personen fyller 65 år och anpassningspensionen blir ålderspension. En arbetslös person däremot omfattas av utkomstskydd för arbetslösa endast under en viss tid.

Om det trots det ovan anförda skulle tolkas som att anpassningspensionen ska trygga sådan grundläggande försörjning som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen, borde den konstitutionella granskningen vara baserad på den etablerade utgångspunkten i grundlagsutskottets praxis att grundlagen inte tryggar något lagfäst system för grundläggande försörjning i sig, utan enbart den enskildes rätt till en tryggad grundläggande utkomst över lag (GrUU 30/2005 rd, s. 2). Det väsentliga är att rätten till grundläggande försörjning i de sociala risksituationer som avses i grundlagen är skyddad genom något system för social trygghet (se GrUU 42/2004 rd, s. 3/II).

I motionen sägs att på riksdagsledamöter tillämpas lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter, enligt vilken ledamöterna har rätt till ålderspension och invalidpension som regleras i den lagen och efter att uppdraget som ledamot har upphört rätt till anpassningsbidrag, om ledamoten inte har nått den ålder som ger rätt till ålderspension. För den sociala risksituation som följer av att ledamotsuppdraget upphör gäller således systemet för social trygghet, och förslaget är därför inte problematiskt med avseende på 19 § 2 mom. i grundlagen.

Egendomsskydd

Allmänt

Anpassningspensionen är en särpräglad förmån som i lagstiftningen om pension för ledamöter kallas pension, men som har egenartade drag som har beröringspunkter med utkomstskydd för arbetslösa.

I grundlagsutskottets praxis har den konstitutionella granskningen av förslag till ändringar i pensionslagstiftningen baserat sig på skydd för grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen men därutöver på egendomsskyddet enligt grundlagen. Utskottets utlåtandep Praxis om egendomsskydd för pensioner går delvis tillbaka på tiden före 1995 års reform av de grundläggande fri- och rättigheterna och således till ett rättsläge som inte innehöll lagar på grundlagsnivå om skydd för rätt till grundläggande försörjning.

Egendomsskyddet i fråga om pensioner bottnar enligt grundlagsutskottet i tanken att en viss inkomstrelaterad förmån, framför allt arbetspension, intjänas medan ett anställningsförhållande pågår. En sådan förmån som tjänas in men betalas ut först senare betraktas som en del av vederlaget för en arbetsprestation. När det gäller grundlagsskyddet för pensionsförmåner är det enligt utskottets uppfattning uttryckligen fråga om skydd för en konkret ekonomisk förmån, som en medborgare anses ha tjänat in, och inte till exempel om skydd för ett visst gällande pensionsarrangemang (GrUU 35/1993 rd, GrUU 4/1994 rd).

Den statsförfattningsrättsliga synen på en konkret pensionsförmån som någon själv intjänat anknyter fullt ut till den rätt till ålderspension som denna tjänat in medan han var i arbete (GrUU 13/1995 rd). Däremot har den del som hänför sig exempelvis till den återstående tiden till invalidpension inte tjänats in som vederlag för en arbetsinsats i samma bemärkelse. På denna punkt byg-

Lagmotion LM 84/2018 rd

ger systemet enligt utskottet i mindre grad på intjäningsprincipen än i fråga om ålderspensionen (GrUU 13/1995 rd). Vid familjepension är det inte heller på samma sätt fråga om en självintjänad konkret ekonomisk förmån som vid ålderspension; makens rätt till familjepension har i själva verket ansetts vara ett slags förestående rätt (GrUU 22/1995 rd, GrUU 21/1989 rd). Rätten till folkpension har för sin del oavsett pensionens finansieringssätt inte alls ansetts omfattas av egendomsskyddet (GrUU 60/2002 rd, s. 2, GrUU 12/1995 rd, s. 1–2).

Anpassningspension är ingen ålderspension, och uppfattningen om en konkret pensionsförmån som en person själv har tjänat in gäller åtminstone inte helt och hållet för anpassningspensionen. Idén med intjäning är också i övrigt svår att förena med anpassningspensionen på grund av dess särpräglade karaktär och på grund av att en person oavsett ålder har rätt att åtnjuta förmånen utan avbrott till uppnådd pensionsålder trots att det först då är brukligt att man avgår med arbetspension som anses vara intjänad. I termer av intjäningsprincipen är det svårt att tänka sig att exempelvis en ung person genom en sjuårig arbetsinsats skulle ha tjänat in ett vederlag som senare betalas som pension, kanhända under flera decennier innan personen når pensionsålder, det vill säga den ålder som enligt tanken om intjäning är den ålder som ger rätt till egentligt vederlag. Tanken på ett vederlag som betalas senare för en arbetsinsats till en arbetsgivare är inte heller särskilt förenlig med det att vederlaget sjunker eller helt och hållet försvinner om personen senare får en tillräcklig hög förvärvsinkomst av en annan arbetsgivare.

Den rättsliga statusen för riksdagsledamöter som sköter ledamotsuppdraget

Grundlagsskyddet för pensionsrättigheter har enligt grundlagsutskottets praxis inte avsett skydd för något gällande pensionssystem. Den konstitutionella utgångspunkten har således varit att bestämmelser om substansen i en pensionsordning med konsekvenser också för personer i anställningsförhållande kan införas genom en vanlig lag. Bland annat bestämmelser om pensionsåldern, pensionstillväxten och den målsatta pensionsnivån, om inte något annat följer av någon särskild orsak, kan införas genom en vanlig lag. En sådan särskild orsak kan framför allt tänkas vara att eventuella ändringar i en pensionsordning till vissa delar kan leda till en oskälig försämring av pensionsförmåner som är att betrakta som intjänade (GrUU 5/2015 rd, s. 2 och de utlåtanden som nämns där).

Vid granskningen av ändringarna i pensionssystemet har grundlagsutskottet noterat bland annat att ändringarna i många fall är avsedda att införas stegvis. Tanken med detta har varit att dämpa effekterna av ändringarna i synnerhet för dem som inom en nära framtid uppnår pensionsåldern. Detta kan enligt utskottet ses som en indikator på strävan efter ett konstitutionellt betydelsefullt skydd för de förväntningar dessa åldersklasser berättigat hyser och som oförutsedda ändringar i pensionssystemen strax före pensioneringen annars skulle kunna rubba (GrUU 5/2015 rd, s. 2 och de utlåtanden som nämns där).

I lagmotionen föreslås att systemet med anpassningspension ska ersättas med ett system med anpassningsbidrag så att också ledamöter som valts före 2011 ska övergå till det nu gällande systemet med anpassningsbidrag i likhet med de som valts 2011 eller senare. Systemet för skydd baserat på att ledamotsuppdraget upphör utgår således inte helt och hållet, utan ledamöterna omfattas av samma skyddssystem.

Lagmotion LM 84/2018 rd

I lagmotionen beaktas dessutom synpunkter relaterade till skydd för berättigade förväntningar genom att det föreslås bestämmelser med stöd av vilka effekterna av systemskiftet vid behov kan lindras för de som eventuellt är på väg att övergå till anpassningspension inom kort. Anpassningsbidrag betalas enligt huvudregeln under en i lag bestämd tid, det vill säga under högst ett, två eller tre år. Men om en ledamot ändå när rätten till anpassningsbidrag upphör har fyllt 59 år, kan anpassningsbidraget betalas tills personen fyller 65 år, det vill säga till tiden för ålderspension. Dessutom föreslås i lagmotionen en möjlighet för kansli Kommissionen att på ansökan bevilja den som tjänstgjort som ledamot extra anpassningsbidrag för högst 12 månader, om det föreligger hälsorelaterade, ekonomiska, sociala eller andra särskilda skäl. Systemändringen blir på det sättet inte oskälig för de vars ledamotsuppdrag upphör inom en nära framtid.

Ledamöter som redan avslutat sitt ledamotsuppdrag

Att dra in systemet med anpassningspension och ersätta det med ett system med anpassningsbidrag har större konsekvenser för de som redan avslutat sitt ledamotsuppdrag och som således redan är pensionerade, än för de som ännu är verksamma som ledamöter.

I sin utlåtandepraxis om varaktigheten i avtalsförhållanden som åtnjuter egendomsskydd enligt grundlagen – alltså utöver egendomsskydd för pensionsrättigheter – har grundlagsutskottet ansett att det hör till skyddet för berättigade förväntningar att kunna lita på att lagstiftning som är väsentlig för avtalsförhållandet är bestående: rättigheter och skyldigheter får inte regleras på ett sätt som urholkar parternas rättsliga ställning i oskälig grad. Betydelsen av skydd för berättigade förväntningar och förtroendeskydd har ansetts öka när det handlar om en specialordning som ursprungligen tillkommit genom lag. Också detta slag av reglering som ingriper i egendomsskyddet bedöms i vilket fall som helst med tanke på de allmänna villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, t.ex. med tanke på lagstiftningens acceptabilitet och proportionalitet (GrUU 46/2010 rd, GrUU 36/2010 rd, GrUU 25/2005 rd).

Härledd ur dessa principer och med tillämpning av dem kan rätten att lita på att den lagstiftning som medför pensionsrättigheter och står under egendomsskydd anses ingå i pensionstagarens skydd för berättigade förväntningar så att lagstiftningen inte justeras på ett sätt som oskäligt försvagar rättsställningen för de som redan åtnjuter sådana pensionsrättigheter. Konsekvenserna av förslag till justering av pensionslagstiftning som påverkar de som redan åtnjuter pension som omfattas av egendomsskydd ska därför i enlighet med grundlagsutskottets ovan beskrivna praxis bedömas med avseende på de allmänna villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Motionens syfte är att alla som avslutat en karriär som riksdagsledamot ska omfattas av samma system med anpassningsbidrag och att skillnader som uppstått mellan anpassningsarrangemang som tillämpas på olika ledamotsgrupper och som delvis bör anses vara oskäligt stora ska elimineras. Den föreslagna regleringen har således mål som går tillbaka på likabehandling och som därmed är godtagbara med avseende på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna.

Motionen innehåller flera förslag som är av betydelse för regleringens proportionalitet. I övergångsbestämmelsen i lagförslag 1 i motionen sägs att en person som det betalas anpassningspension till har rätt till anpassningsbidrag under tre års tid från det den nu föreslagna lagstiftningen

Lagmotion LM 84/2018 rd

träder i kraft. Rätten till tre års anpassningsbidrag ska enligt förslaget inte bero på längden på pensionstagarens erfarenhet som ledamot.

När utbetalning av anpassningspension till pensionstagaren är avbruten, ska denne ha rätt till anpassningsbidrag under en tid som bestäms enligt den aktuella lagen, det vill säga under två eller tre år. Tidsfristen börjar löpa från det att den föreslagna lagstiftningen träder i kraft. Samma rätt har enligt förslaget en ledamot som inte har ansökt om anpassningspension även om han eller hon skulle ha haft rätt till den. Anpassningsbidrag ska då sökas inom sex månader från det lagstiftningen träder i kraft.

En ledamot som överförs till systemet med anpassningsbidrag och som har fyllt 59 år när perioden för anpassningsbidrag går ut har enligt förslaget rätt till anpassningsbidrag fram till 65 års ålder. Dessutom ska kansli Kommissionens möjlighet att på ansökan bevilja anpassningsbidrag för högst 12 månader gälla också ledamöter som har lämnat sitt uppdrag redan tidigare.

Anpassningsbidraget motsvarar till sitt belopp anpassningspensionen. Men med avvikelse från anpassningspensionen beaktas här också kapitalinkomster.

Slutledning

Den föreslagna regleringen blir inte problematisk med avseende på grundlagen då man beaktar anpassningspensionens egenartade karaktär med sina speciella drag som anspelar på utkomstskydd för riksdagsledamöternas. Tanken bakom egendomsskyddet för ålderspension, som hör till arbetspensionerna, är att det handlar om en konkret pensionsförmån som en person själv tjänat in, gäller inte anpassningspensionen fullt ut eftersom alla dess särdrag svårligen kan förenas med idén om intjäning. Uppmärksamhet bör också ägnas de bestämmelser i förslaget som ska värna om regleringens proportionalitet så att den inte blir oskälig, vare sig för aktiva ledamöter eller de som redan lämnat ledamotsuppdraget.

Lagförslagen i motionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande lagförslag:

Lagmotion LM 84/2018 rd

1.

Lag

om upphävande av 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om pension för riksdagsmän

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om pension för riksdagsmän (150/2011).

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

En pension som beviljats enligt 2 § 2 mom. i lagen om pension för riksdagsledamöter (329/1967), sådant 2 § 2 mom. löd den 28 februari 2011, upphör när denna lag träder i kraft.

En pensionstagare till vilken det utbetalas en pension som dras in genom denna lag har rätt att i stället för den indragna pensionen få anpassningsbidrag enligt lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter (329/1967) under tre år från ikraftträdandet av denna lag.

En pensionstagare vars pension upphör enligt denna lag och vars pensionsutbetalning är avbruten, har rätt att från lagens ikraftträdande få anpassningsbidrag enligt lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter under en tid som bestäms i 2 § 2 mom. i den lagen.

De riksdagsledamöter som före ikraftträdandet av denna lag har haft rätt till en sådan pension som upphör genom denna lag men som inte har ansökt om pensionen, har rätt att från ikraftträdandet av lagen få anpassningsbidrag enligt lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter under en tid som bestäms i 2 § 2 mom. i den lagen. Anpassningsbidraget ska sökas inom sex månader från ikraftträdandet av denna lag.

Om en pensionstagare som avses ovan i 3 eller 4 mom. eller en riksdagsledamot som avses i 5 mom. har fyllt 59 år när anpassningsbidraget upphör, har han eller hon rätt att få anpassningsbidrag till 65 års ålder.

Det som föreskrivs om anpassningsbidrag i lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter tillämpas också i övrigt på dem som får anpassningsbidrag med stöd av den lagen och på det anpassningsbidrag de får.

Lagmotion LM 84/2018 rd

2.

Lag

om ändring av lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter (329/1967) 2 § 2 och 3 mom., 4 § 2 och 3 mom. samt 5 och 7 §, av dem 2 § 2 och 3 mom., 4 § 2 mom. och 5 § sådana de lyder i lag 150/2011, 4 § 3 mom. i lag 864/1971 och 7 § i lagarna 864/1971 och 150/2011, samt *fogas* till 6 §, sådan den lyder i lag 1531/1993, ett nytt 3 mom. och till 19 § ett nytt 3 mom. som följer:

2 §

Om riksdagsledamoten inte har uppnått pensionsålder när uppdraget som ledamot upphör, har han eller hon rätt till anpassningsbidrag enligt följande:

1) anpassningsbidrag betalas i högst ett år, om uppdraget som ledamot har varat i minst ett år,
2) anpassningsbidrag betalas i högst två år, om uppdraget som ledamot har varat i minst sju år,
eller

3) anpassningsbidrag betalas i högst tre år, om uppdraget som ledamot har varat i minst 15 år,
Om riksdagsledamoten har fyllt 59 år när anpassningsbidraget upphör, kan anpassningsbidrag betalas fram till 65 års ålder. Anpassningsbidragets belopp är alltid minst det belopp som enligt 6 § 1 mom. intjänas under ett nioårigt ledamotsuppdrag. För anpassningsbidrag gäller i övrigt vad som föreskrivs om ålderspension i denna lag.

4 §

Såsom pensionstid för invalidpension räknas även tiden mellan invaliditetens början och uppnåendet av pensionsåldern i tillämpliga delar enligt samma bestämmelser som gäller för pension för arbetstagare i statens tjänst.

Till pensionstiden räknas även den tid under vilken en riksdagsledamot erhållit med tillämpning av 2 mom. beviljad invalidpension, i sådant fall då ledamoten senare på grund av ålderdom eller ny invaliditet ska beviljas pension med stöd av denna lag.

5 §

Det pensionsgrundande arvodet räknas ut månadsvis enligt lagen om riksdagsmannaarvode (328/1947), lagen om arvoden och ersättningar som betalas till medlemmar av statsrådet (1096/2006) och lagen om arvode och pension för den som valts till företrädare för Finland i Europaparlamentet (1184/1994) på grundval av arvoden för ledamotsuppdraget under högst de senaste 15 fulla kalenderåren som riksdagsledamot. Det årliga arvodet justeras till nivån för det år då pen-

Lagmotion LM 84/2018 rd

sionen börjar löpa, med index fram till 2005 och från och med 2005 med den lönekoeficient som föreskrivs i 96, 97 och 100 § i lagen om pension för arbetstagare. Från det årliga arvudet dras först av ett belopp som motsvarar procentsatsen för arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift som fastställts för året i fråga. Det pensionsgrundande arvudet är det månatliga medeltalet för de sålunda uträknade arvudena. Har ledamotsuppdraget varat en kortare tid än ett fullt kalenderår, räknas det pensionsgrundande arvudet ut enligt arvudena för de fulla kalendermånaderna under denna tid.

Om det pensionsgrundande arvudet uträknat enligt 1 mom. blir mindre än det skulle vara om det pensionsgrundande arvudet hade räknats ut enligt arvudena under de 15 första fulla kalenderåren som riksdagsledamot, räknas det pensionsgrundande arvudet på den pensionssökandes ansökan ut enligt arvudena under de 15 första fulla kalenderåren som riksdagsledamot.

6 §

Ett anpassningsbidrag som betalats enligt 2 § 2 mom. berättigar till pension så att när pensionen räknas ut beaktas 75 procent av det arvode som ligger till grund för anpassningsbidraget. Intjäningsprocenten för pensionen är 1,5 procent per kalenderår. Om anpassningsbidrag i enlighet med 11 § 4 mom. har betalats bara till den del anpassningsbidraget inte tillsammans med förvärvsinkomster och kapitalinkomster överstiger maximibeloppet för pension för riksdagsledamöter, beaktas vid uträkning av pensionen den andel av arvudet som ligger till grund för anpassningsbidraget, som motsvarar andelen av det anpassningsbidrag som betalats ut till ledamoten av det fulla anpassningsbidrag som ledamoten blivit beviljad.

7 §

Pension beviljas på ansökan.

Anpassningsbidrag enligt 2 § 2 mom. i denna lag ska sökas under de sex kalendermånader som följer på den månad då uppdraget som ledamot upphörde.

Den tid under vilken utbetalningen av anpassningsbidrag är avbruten inkluderas i den tid för vilken anpassningsbidrag enligt 2 § 2 mom. betalas.

19 §

Kansli Kommissionen kan på ansökan bevilja den som varit riksdagsledamot extra anpassningsbidrag för högst 12 månader, om det föreligger hälsorelaterade, ekonomiska, sociala eller andra särskilda skäl.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 5 § tillämpas på pensionsfall som inträffar efter ikraftträdandet av denna lag.

När det pensionsgrundande arvudet räknas ut enligt 5 § 1 mom., beaktas endast arvoden som erhållits 2001 eller senare.

När det pensionsgrundande arvudet på ansökan av den pensionssökande räknas ut enligt 5 § 2 mom., kan också arvoden som erhållits före 2001 beaktas. Ledamots- och ministerarvoden som erhållits före 2001 räknas ut med iakttagande i tillämpliga delar av sättet att räkna ut det pensionsgrundande arvudet sådant det föreskrevs i 5 § 1 mom. innan lag 832/2004 trädde i kraft.

3.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 3 kap. 4 § 2 mom., 5 kap. 3 § 3 mom. och 7 § 3 mom., sådana de lyder, 3 kap. 4 § 2 mom. i lag 89/2016, 5 kap. 3 § 3 mom. i lag 1457/2016 och 7 § 3 mom. i lag 918/2012, som följer:

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

4 §

Hindrande sociala förmåner

Berättigad till arbetslöshetsförmåner är inte en arbetssökande

- 1) som får ålderspension eller förtida ålderspension enligt folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna,
- 2) som får arbetslöshetspension,
- 3) som har rätt till moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller som har beviljats ledighet för havandeskap och barnsbörd eller för vård av barn eller som får specialvårdspenning,
- 4) för den tid han eller hon får avträdelsetöd enligt lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare (1293/1994) eller lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006),
- 5) som får rehabiliteringspenning enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) eller enligt de lagar, den pensionsstadga eller de pensionsbestämmelser som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) eller ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsbestämmelserna i olycksfalls- eller trafikförsäkring eller i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948),
- 6) som får arbetslivspension enligt arbetspensionslagarna, eller
- 7) som får anpassningsbidrag enligt lagen om pension och anpassningsbidrag för riksdagsledamöter (329/1967).

Lagmotion LM 84/2018 rd

5 kap.

Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning

3 §

Löntagares arbetsvillkor

Granskningsperioden förlängs också med den tid som med stöd av 4 § 4 mom. eller 4 a § 1 mom. inte räknas in i arbetsvillkoret eller under vilken personen i fråga omfattas av sysselsättningsfrämjande service. Dessutom förlängs granskningsperioden med den tid under vilken personen i fråga har skött ett uppdrag som riksdagsledamot eller minister.
-----

7 §

Företagares arbetsvillkor

Om en person har arbetat medan han eller hon fått partiell sjukdagpenning eller omfattats av sysselsättningsfrämjande service, förlängs granskningsperioden i motsvarande mån. Dessutom förlängs granskningsperioden med den tid under vilken personen i fråga har skött ett uppdrag som riksdagsledamot eller minister.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 30.11.2018

Antti Kaikkonen cent
Kalle Jokinen saml
Antti Lindtman sd
Ari Jalonen blå
Krista Mikkonen gröna
Aino-Kaisa Pekonen vänst
Thomas Blomqvist sv
Peter Östman kd